

Kolik času tráví české děti venku?

11.6.2024 - | PROTEXT

Duševní kondice dětí závisí na mnoha faktorech a mění se také s věkem. Náš výzkum ukázal, že jedním z těchto faktorů je také množství času, který děti tráví venku, a že to ovlivňuje jejich prožívání. Děti, které tráví venku více času, se cítí být v lepší psychické i fyzické kondici, zažívají méně často pocity nudy a smutku. Mívají také více kamarádů. Být venku školáky baví. Nejvíce se jim líbí v zeleni (na zahradě, v parku a přírodě) či na hřištích - spokojenost s tímto prostředím vyjádřilo více než 90 % dětí. Oproti roku 2015 pozorovali výzkumníci jen mírný pokles intenzity spokojenosti.

Předškoláci

Předškoláci si ve všední dny nejvíce hrají na zahradách a dvorcích. Poté následuje volná příroda, ale spíše o víkendech, během týdne se do ní nedostane téměř polovina z nich. Dalším oblíbeným místem je hřiště a nakonec ulice. Výzkumníci nezaznamenali výraznější rozdíly mezi dívkami a chlapci, pouze o víkendu tráví dívky o pětinu méně času na zahradě než chlapci.

Školáci

Školní děti za celý týden ze všech míst stráví nejvíce času na zahradách a dvorcích, více než polovina z nich tu pobývá déle než 2 hodiny týdně. Ve všední dny následuje hřiště, o víkendu spíše volná příroda, kam se během týdne polovina školáků nedostane. Nejvíce času ve volné přírodě tráví školáci o víkendu a jde častěji o děti vzdělanějších rodin spíše z větších měst. Školáci starší 10 let jsou ve všední dny více času na ulici a méně času na zahradách a hřištích než mladší děti. Z dat také vyplývá, že školáci, kteří tráví nejméně času online, jsou častěji na zahradách a hřištích. Mezi chlapci a dívkami nejsou podstatnější rozdíly, jen chlapci tráví o něco více času na hřišti.

Většina rodičů uvádí, že jim cesta na dětské či sportovní hřiště trvá maximálně čtvrt hodiny pěšky. Nejpozději do půl hodiny se pěšky dostanou i do parku nebo do volné přírody. S hřišti a parky jsou spíše spokojeni, ještě lépe pak hodnotí přírodu ve svém okolí. Děti to vnímají obdobně a zatímco mladší školáci mají místa venku spojená s hraním si, pro starší je důležitější, jak se na nich cítí.

„Průzkum ukázal, že hřiště hrají hlavní roli u mladších školáků, pro starší už tak důležitá nejsou. Zjištění je v souladu s mou zkušeností, protože stále narážím na to, že většina dětských hřišť v ČR je pro děti do 9 let. Nabídka ve veřejném prostoru, mířící na starší děti, není dostačující. Navíc zjištění, že hřiště pro starší žáky už nejsou tak důležitá a tato věková skupina dětí raději tráví volný čas v parku a na ulici, se může stát důležitým argumentem pro to, aby nejen hřiště, ale celý veřejný prostor začal být plánován a navrhován s ohledem na potřeby dětských uživatelů,“ řekla Mirjana Petrik, architektka, zakladatelka a předsedkyně spolku Město přátelské k dětem.

Internet a další bariéry pobytu venku

Výzkum mapuje také bariéry bránící českým dětem v pobytu venku. Patří mezi ně především skutečnost, že si část školních i předškolních dětí nemá venku s kým hrát nebo tam trávit čas. Rodiče školáků a předškoláků přitom různým překážkám přikládali odlišnou důležitost.

Předškoláci

Jako největší překážku v pobytu venku vidí rodiče malých dětí svoje obavy o bezpečnost dětí (51 %). Dvě pětiny si myslí, že problém je v tom, že si jejich dítě nemá s kým venku hrát, a obdobně se také

obávají nebezpečí vycházejícího od cizích lidí.

Školáci

Od roku 2015 vzrostl ze 17 na 39 % podíl rodičů, kteří zmiňují jako překážku fakt, že si jejich dítě nemá venku s kým hrát. Tato bariéra se umístila na třetím místě hned po zájmu o internet (47 %) a počítačové hry (44 %). Mobilní telefon vlastní přes 90 % dětí starších 10 let, takže ani pobyt venku neznamena nutně čas strávený bez internetu. Největší množství času tráví denně na sítích teenageři ve věku 13-15 let (v průměru 2 hodiny 19 minut), u dětí mezi 10-12 lety je to zhruba hodina a půl.

Výuka venku

To, zda děti mají možnost učit se venku, silně závisí na osobní motivaci vyučujících tuto formu aktivity do jejich rozvrhu zařazovat. Přístup rodičů ani dětí nepředstavuje bariéru. Pro vyučující je zase důležitá podpora vedení školy, od které se pak odvíjí i vytváření vhodného venkovního prostředí pro výuku.

Mateřské školy

Celkem 71 % rodičů považuje za správné, že děti chodí se školkou ven téměř za každého počasí. Pro předškoláky tvoří pobyt venku přirozenou součást dne. Děti chodí pravidelně na procházky nebo si hrají na školní zahradě. Z oblíbených aktivit u nich vede tzv. volná hra.

Ač rodiče vyjádřili spíše spokojenost se stavem zeleně u mateřské školy, kam chodí jejich dítě, dvě pětiny si myslí, že by se přesto mělo investovat do jejího zlepšení. Pedagogové ze školek by pak uvítali lepší vybavení školní zahrady a bezpečnější herní prvky. Líbí se jim i přírodní zahrady, které nabízejí prostor pro volný pohyb dětí.

„Zaujala mě dvě čísla. Celkem 71 % rodičů by si přálo, aby děti trávily více času venku. To je skvělé a motivující pro všechny učitele, kteří s nimi ven vyrážejí. Dále jsem se pozastavila nad údajem, že si 52 % rodičů předškoláků a 44 % rodičů školáků myslí, že hřiště je komplexnější prostředím než les. Zde máme ještě mnoho co vysvětlovat. Jistě záleží na tom, jaký typ hřiště a lesa máme ve svém okolí. Ale především les smíšený, různověký s trochou divočiny představuje propojený ekosystém, který nabízí mnoho příležitostí pro hraní, tvoření, bádání, žasnoutí, je tedy jedinečným místem pro rozvoj dětí. My lidé málokdy dokážeme vytvořit hřiště, které by bylo tak komplexní jako přirozený smíšený les,“ komentovala výsledky výzkumu Justina Danišová, lektorka a metodička platformy Učíme se venku.

Základní školy

Většina rodičů výuku venku podporuje a mírně převažují ti, kteří chtějí, aby jí děti měly více než nyní. Pro většinu žáků však není výuka venku běžnou praxí. Třetina z nich během výuky nestráví venku dokonce žádný čas. Častěji se venku neučí starší školáci (43 %) a pak také děti z velkých měst. Přitom by o to podle svých slov stály. Pedagogové uvádějí, že nejsou dostatečně motivováni zařazovat výuku venku do běžného rozvrhu, a to hlavně na 2. stupni, kde je to složitější i organizačně. Pomohlo by jim projektové vyučování v delších blocích a vhodné místo u školy, třeba venkovní učebna.

Vliv pobytu venku na duševní zdraví

Duševní kondice dětí závisí na mnoha faktorech a mění se také s věkem. Náš výzkum ukázal, že jedním z těchto faktorů je také množství času, který děti tráví venku, a že to ovlivňuje jejich prožívání. Děti, které tráví venku více času, se cítí být v lepší psychické i fyzické kondici, zažívají

méně často pocity nudy a smutku. Mívají také více kamarádů. Být venku školáky baví. Nejvíce se jim líbí v zeleni (na zahradě, v parku a přírodě) či na hřištích – spokojenost s tímto prostředím vyjádřilo více než 90 % dětí. Oproti roku 2015 pozorovali výzkumníci jen mírný pokles intenzity spokojenosti.

„Mám radost, že výzkum vyvrátil častý názor, se kterým se ve školách setkávám, a sice, že navýšení času pro venkovní výuku brání postoje rodičů. Je vidět, že naopak 71 % rodičů školáků větší využití výuky venku mimo třídy podporuje. Také souvislost mezi pobytem venku a lepšími vztahy a odolnější psychikou dětí není možné zpochybňovat. Díky výzkumu Nadace manželů Komárkových máme jasné argumenty. Pojďme proto podpořit učitele na jejich cestě ven,“ vyzývá Jana Neumajerová, architektka a lektorka z Unie rodičů.

Potenciál školních zahrad

Mezi místa, která by mohla častějšímu pobytu dětí venku pomoci a usnadnit učitelům venkovní výuku, patří venkovní prostory kolem školy, hlavně školní zahrady. Ač jsou rodiče školáků i předškoláků s jejich stavem víceméně spokojeni, dvě pětiny rodičů (38 %) předškoláků si myslí, že by školka měla investovat do zlepšení venkovního prostředí. U rodičů školáků to uvedlo dokonce 60 % z nich.

Metodologie výzkumu

Výzkum, kombinující kvantitativní a kvalitativní metody, provedla výzkumná agentura STEM na základě dat, která byla shromažďována od dubna do června 2023. V kvantitativní části výzkumu bylo pomocí internetového dotazníku osloveno celkem 1 508 dětí ve věku 7–15 let a stejný počet jejich rodičů. Výzkum metodologicky navázal na studii provedenou v roce 2015, a proto bylo možné data porovnat a sledovat trendy v chování a preference respondentů. Stejnou metodu výzkumný ústav STEM použil i pro rodiče dětí ve věku 3–6 let, přičemž vzorek zahrnoval 315 respondentů. Kvalitativní část výzkumu byla tvořena individuálními hloubkovými rozhovory o délce přibližně 60 minut, které pracovníci STEM vedli se 17 rodiči a sedmi dětmi. Děti si navíc v průběhu jednoho týdne vedly deníkové záznamy, kde sdílely své aktivity a zkušenosti. Do kvalitativní části studie se prostřednictvím individuálních rozhovorů zapojili i vyučující.

*Výzkumná zpráva přináší velké množství nových dat. Pro snazší orientaci uvádíme podrobné výsledky výzkumu v tematické příloze této tiskové zprávy. **Kompletní výsledky výzkumu pak naleznete zde.***

Zdroj: Nadace KKFF

ČTK Connect ke zprávě vydává obrazovou přílohu, která je k dispozici na adrese <https://www.protext.cz>.

<https://www.ceskenoviny.cz/tiskove/zpravy/kolik-casu-travi-ceske-deti-venku/2530532>